

**ВАСИЛ ДИМИТРОВ
ЕЛХА ЗА ВСИЧКИ
НОВОГОДИШНА
ФАНТАСТИЧНА ШЕГА ПО
АЙЗЪК АЗИМОВ**

chitanka.info

Сюзън Келвин се събуди. С течение на годините тя ставаше все по-голям и по-голям специалист по събужданията или поне що се отнася до собственото ѝ събуждане. Първоначално виждаше някаква слаба светлина, след това съзнанието ѝ изплуваше от бездната на съня като водолаз, който с всички сили се стреми към повърхността. Накрая отваряше очи и известно време не можеше да разбере къде се намира.

— От годините е, мойто момиче — измърмори на себе си Келвин и спусна крака в студените пантофи.

На времето събуждането беше една от малкото ѝ радости през деня. Като момиче, а и после като млада жена Келвин се будеше, пълна с оптимизъм, добро настроение и любов към ближния. По-късно събуждането се беше превърнало в прелюдия към един тежък и уморителен ден, който рядко носеше нещо приятно. Корпорацията „Юнайтед Стейтс Роботс енд Мекъникъл Мен“ трудно можеше да предложи нещо интересно освен своите позитронни роботи, разбира се. Отдавна събуждането не ѝ харесваше, а още повече в дни като днешния. Келвин отправи мрачен поглед към календара. Беше 31 декември 2062 година. Още една година щеше да бъде зачеркната от нейния живот, а това не можеше да бъде повод за веселие. Осемдесетте години са си осемдесет години независимо от оптимистичните прогнози на медиците. Щеше да ѝ се наложи да отваря поздравителни картички, да пише отговори, да приема уверения в най-искрени чувства.

— Чувства, господи! — потръпна Келвин и се отправи към кухнята. Очертаваше се един неприятен ден.

В коридора Келвин изведнъж се спря. Спомни си, че вчера се беше срещнала със завеждащия научния отдел при „Юнайтед Стейтс Роботс“ Алфред Ленинг и беше обядвала с него. Спомни си и малко странната му молба.

Корпорацията била усвоила нова серия позитронни мозъци със задълбочени емоционални връзки и повишено чувство за контакт с хората. Цялата серия от дванадесет робота стояла в крайната камера, където специалистите от фирмата въвели последните емоционални мнемoproграми, и, извинявайки се с настъпващите празници, си били отишли. На роботите нищо нямало да им стане, ако поседят десетина часа сами, но поради сравнително дългото време, необходимо за закрепяне на програмите в мозъците им, било възможно да се получат

някои нежелателни флуктуации. Самият Ленинг нямал точно представа какви могат да бъдат тези флуктуации, но искаше да бъде абсолютно сигурен. И понеже познаваше характера на Сюзън, пардон, доктор Келвин, той ѝ беше предложил да остане с роботите през това време. Още повече, че тя като бивш Главен рботопсихолог на Корпорацията, най-ценения служител на фирмата и така нататък, и така нататък...

Прекъсвайки го сърдито, Келвин беше дала съгласието си да остане при роботите, докато се закрепят програмите, но сега съжеляваше за дадената дума. От една скучна новогодишна вечер има само едно по-скучно нещо и това е новогодишна вечер, прекарана с роботи. Тя вдигна слушалката и се обади в завода, че след няколко часа ще бъде в крайната камера.

Още с влизането си в крайната камера, която всъщност приличаше на луксозно обзаведен апартамент, на Келвин ѝ направи впечатление, че роботите поразително приличат на нещо много познато, но тя не можеше да се сети на какво. След като отвори вратата, роботите се втурнаха към нея и, прекъсвайки се взаимно, ѝ се представиха. Едва когато тя седна в креслото и те се наредиха в полукръг около нея, Келвин се сети на кого ѝ приличаха. Те всъщност представляваха група деца, събрани около учителката си. И по ръст, и по интелект роботите твърде силно се доближаваха до десетгодишни деца. Мисълта за учителката ѝ хареса и очите ѝ заблестяха. Тя се наведе напред и попита:

— Деца (Келвин едва забележимо се усмихна на собственото си обръщение — остаряваш, моето момиче). Деца, налага ни се да прекараме десет часа заедно. Имайте предвид, че това са часове от новогодишната нощ и тяхното прекарване само по себе си трябва да се различава от останалите часове през годината. Какво предлагате?

Роботите се разшумяха, събраха се на плътна група и заспориха тихо помежду си. След няколко минути те отново се строиха в полукръг пред креслото и в хор отговориха:

— Искаме елха и Дядо Мраз.

Сюзън Келвин беше неприятно изненадана. Тя, разбира се, знаеше, че на Нова година се прави елха с играчки и украшения и даже подозираше каква е ролята на Дядо Мраз в цялата тази история — по всяка вероятност той раздаваше подаръците. Но желанието на роботите не ѝ хареса по две причини. Първата беше чисто

професионална. Роботи с подобни емоционални характеристики тя виждаше за първи път и това до известна степен я стресна. Втората причина беше лична. Келвин като всеки твърде самостоятелен човек не обичаше да изпълнява чужди желания, още повече такива, които имат емоционална окраска. Тя си мислеше, че роботите ще пожелаят да се запознаят с някои частни случаи от Трите закона, с които биха могли да се сблъскат в своята бъдеща практика. Но тяхното желание беше толкова странно, че на нея не ѝ оставаше нищо друго, освен да преглътне недоволството си и да кимне неопределено.

— Хм, елха. Значи елха. Елха, играчки, подаръци и Дядо Мраз, така ли? Няма как, ще трябва да се организира. Но във всеки случай ще трябва да се задоволите с първите два компонента на системата. Все пак полът ми не позволява да играя дядомразовски роли.

Роботите впериха рубинените си очи в Келвин.

— Елха ще има, но ще трябва да ми помогнете да подредим играчките. Впрочем това не представлява за вас никаква трудност.

Сюзън Келвин позвъни по телефона в дежурния магазин и поръча голяма елха плюс съответния брой играчки за украса. След телефонния разговор тя се обърна към роботите.

— Защо избрахте елха?

Един от роботите излезе напред.

— Може би най-сложните за моделиране чувства при човека са неговите предразсъдъци, или по-точно казано — неговата вяра в някои нереални неща. Независимо от това, че той самъ съзнава абсурдността им, човек изпитва силно емоционално преживяване именно в момента, когато създава един реален декор за едно нереално събитие. Ние като високоспециализирани изкуствени същества искаме да почувствуваме това емоционално въздействие, което създава новогодишната елха с нейната неповторима атмосфера.

Сюзън Келвин прехапа език. Не се беше сетила за това и липсата на съобразителност я засегна професионално. Тя просто нямаше право да бъде изненадана от интелектуалните прояви на който и да е робот. В крайна сметка, преди да излезе в пенсия, тя беше Главен робопсихолог на Корпорацията. „Време е да престанеш да се тревожиш за тези неща, моето момиче“ — мислеше си Келвин и съсредоточено наблюдаваше роботите.

— Прави сте — каза тя накрая. — Ще го имате този ваш урок по нереална емоционалност, няма как.

Служителите от дежурния магазин позвъниха плахо на вратата. За първи път им се случваше да носят елха в заводите на „Юнайтед Стейтс Роботс“. Тяхното смущение повдигна самочувствието на Келвин и тя властно се разпореди къде да бъдат поставени поръчаните пакети. Служителите си отидоха, като се озъртаха любопитно, и роботите под ръководството на бившия Главен рロボпсихолог се заеха с украсяването на елхата. Ръководството в случая се ограничаваше с представите на Келвин за осева и централна симетрия и използвайки пирамидалната форма на елхата, тя нареди играчките да се поставят от долу на горе в намаляваща аритметична прогресия. Като помисли малко и направи една почти осемдесетгодишна ретроспекция на своя живот, Келвин реши, че първият ѝ опит за украсяване на елха не е чак толкова несполучлив.

Елхата заблестя с разноцветните си светлини, заискриха ангелските коси, залюляха се пъстрите стъклени топки. Роботите се наредиха в кръг около елхата и очите им радостно блестяха. Келвин се опита да си припомни някоя новогодишна песен, но веднага задуши тази еретична мисъл още в зародиша ѝ. Самата картина на една пееща Сюзън Келвин пред новогодишната елха и заобиколилите я танцуващи роботи беше несъвместима с хипертрофирания ѝ интелект.

— Е, деца — попита тя, — сега, надявам се, сте доволни? Каква е степента на емоционалното въздействие?

Предишният робот пак излезе напред и отговори за всички.

— Много сме доволни! Точно както и очаквахме. Огромна доза необяснимо веселие, което не е в противоречие с принципа за причината и следствието. Сега остава да дойде Дядо Мраз и да раздаде подаръците. Тогава ще бъдем напълно доволни.

Сюзън Келвин се намръщи.

— Дядо Мраз...

Рязко почукване на вратата прекъсна дългата тирада, която тя се готвеше да произнесе пред своите питомци. Вратата бавно се отвори и в крайната камера влезе... истински Дядо Мраз. Келвин се вкамени, а роботите запляскаха с ръце.

— Дядо Мраз, Дядо Мраз!

Сюзън Келвин не можеше да отвори уста. Тя, онемяла, гледаше Дядо Мраз и наредените около него роботи. Той кротко се усмихваше, клатеше дългата си бяла брада и с уверени ръце развързваше чувала.

— Я да видим сега кой е най-умният от вас? Колко е 741 по 395, цялото на квадрат?

— 87 045 143 025! — почти извика „ИР-3“. Серията беше наречена за по-просто „интелектуални роботи“ и всеки един от дванадесетте робота имаше свой собствен пореден номер.

— Браво, моето момче — погали го бащински по главата Дядо Мраз и му връчи миниатюрен модел на разширяваща се Вселена.

— А сега кой ще ми каже колко звезди има в нашата Галактика?

„ИР-7“ беше най-близко до истината и получи изкуствена водна змия с басейн.

— Каква е посоката и напрегнатостта на магнитното поле на Меркурий?

Щастливият многознайко грабна от ръцете на Дядо Мраз модел на субзвездолет и веднага започна да го навива с ключето. Един след друг роботите получиха подаръците си и, преодолявайки първоначалното състояние на силна възбуда, се наредиха отново около елхата. Келвин не можеше да сHEME очи от Дядо Мраз. Имаше нещо странно във фигурата му, нещо познато и въпреки това тя беше убедена, че не го е виждала. Големите рогови очила, които закриваха почти една трета от лицето му, също ѝ бяха познати. Но най-познатата ѝ беше усмивката му. Лека и непосредствена, тя успокояваше и караше човек да се чувства доволен и сигурен в себе си.

Роботите отново се наредиха в полукръг около Келвин и упълномощеният да отговаря за всички излезе напред.

— Доктор Келвин, ние сме напълно доволни от прекараната вечер и смятаме, че полученият емоционален потенциал ще има изключително доминираща роля в бъдещата ни дейност. Тази нощ пред нас се разкри още една, непозната до днес на роботите страница от човешката същност. Благодарим Ви!

Келвин смутено сви рамене.

— Аз... всъщност почти нищо... той...

И тя се обърна към Дядо Мраз. Но той вече се беше отправил към вратата и се готвеше да излезне незабелязано. И изведнъж прозрението осени Келвин като мълния. Тя се втурна след облечения в

червено мъж и го настигна едва на външната врата. Той се обърна и малко смутено каза:

— Е, хайде, довиждане и честита Нова година, дъще.

Сюзън Келвин го гледаше с благодарност. Жестоките ѝ сиви очи се бяха стоплили.

— Да бъде честита и за вас, доктор Азимов — каза тя и силно стисна ръката на човека, който всички познаваха като литературен баща на великата Сюзън Келвин и роботите с позитронни мозъци.

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 52/1974 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.